

Стасенко О. В.,
студент магістратури,
Національна академія Служби
безпеки України
(м. Київ, Україна)

ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

Вступ. Згідно з оцінками більшості аналітиків та експертів, в останнє десятиліття загрози міжнародній та національній безпеці різко зросли, які спричинені збільшенням ймовірності виникнення нових ядерних держав, жорстокої конкуренції за перерозподіл сфер впливу, в першу чергу в енергетиці світової економіки, і зростаюче неоднозначних методів, що впливають на дію в процесі розвитку різних країн, і зростаюче тенденції до глобалізації, що застосовують, що застосовують сили в результаті розвитку різних країн.

Більшість країн світу спостерігається постійне збільшення витрат на розвиток останніх систем зброї.

Як результат, накопичений потенціал загрози національній безпеці досяг рівня, на якому без розробки та впровадження цілеспрямованої системної державної політики щодо захисту національних інтересів та відповідних механізмів її впровадження може виникнути питання про існування про ризики для України.

Основна увага приділяється концептуальній та організаційній та юридичній принципах забезпечення національної безпеки, практичному розгляді якого дозволить значно підвищити ефективність розвитку та впровадження державної політики щодо національної безпеки та механізмів її впровадження та активніше реагувати на загрози національним інтересам України.

Принципи розуміння національної безпеки були викладені у працях Платона, Макіавеллі, Гоббса та Монтеस्क'є. [1] У політичному лексиконі концепція "національної безпеки" вперше була використана в 1904 р. Президент Теодор Рузвельт у повідомленні до Конгресу США, що виправдовує анексію зони Панамського каналу. [2] У концептуальній та теоретичній формі основні ідеї сучасного розуміння національної безпеки вперше були викладені в "Законі про національну безпеку", прийняті в США в 1947 році. [3] Пізніше ці ідеї були розроблені засновниками та прихильниками школи "політичного реалізму" Ганса Моргентау, Реймонда Арона, Джорджа Кеннана, Генрі Кіссінджера та інших. [4]

Актуальність теми національної безпеки України визначається історичним явищем: розвиток міждержавних відносин супроводжується збільшенням кількості військових конфліктів, техногенних та природних катастроф, матеріальних витрат та втрат людини.

Результати. Визначення терміну безпека в різні етапи історії суспільства та різні етапи захищеності суспільства вимагала від індивідів та суспільства

загалом пошуку різних механізмів захисту та продовження існування, на що впливали історичні, навколишні, культурні, звички, традиції, релігія, міфи, світобачення тощо. Фундаментальні знання про безпеку можуть бути знайдені в віруваннях, міфах, релігіях, історії та філософських текстах.

Одним з початкових етапів виявлення безпеки були плітки, міфи та переконання людей. Саме ці способи були первинними шаблями створення уявлення про безпеку, а також фундаментом розроблення механізму про захист. Саме так визначалось від чого залежить існування індивіда, а також вивчення механізму захисту від атакуючих факторів.

Згодом з'явилися релігії, які почали формувати базові знання про безпеку індивіда та механізм захисту. Безпека в релігійних знаннях ототожнювалась з поняттями добре, благо, також окреслювалось, що релігійний лідер або бог – є носієм захисту та безпеки. При цьому наголошувалось, що для цього цей релігійний лідер або бог може карати для захисту. Саме страх перед релігійним лідером або богом утримує індивіда від вчинення дій, які призводять до небезпеки, а віра в релігію створює необхідну інфраструктуру для безпечного життя соціуму та окремо індивіда.

Треба зауважити, що повне трактування терміну безпека можна знайти у філософських текстах. Саме при розробці філософських текстів було визначено термінологічний апарат, а також деталізовано термін безпека.

Коли індивід почав розуміти своє існування або існування соціуму загалом, а також факторів небезпеки, які оточують індивіда сформувалось поняття безпеки. Таким чином, коли соціологи та філософи розглядають термін безпека, через те, що термін небезпека асоціюється з відсутністю існування індивіда, саме безпека передбачає існування індивіда, а також огляд факторів, які визначають небезпеку.

Тобто можна рахувати, якщо індивід вважає, що явище, процес або дія не несе загрози для індивіда, то дана дія може вважатись безпечною. Таким чином, якщо існуванню соціуму та окремо індивіда загрожують потенційно або дійсно, таку ситуацію потрібно розглядати, як небезпечну. Тому безпеку потрібно розглядати, як постійну оцінку факторів небезпеки при яких соціуму або окремому індивіду не перешкоджає небезпека. При оцінці факторів, треба зважати на не задоволення або не відповідність нормальним умовам життя соціуму або окремого індивіду.

Також безпеку можна вважати і визначати не через дію зовнішнього фактора, дії або процесу, а через потенційні наслідки небезпечних подій або процесів.

Можна стверджувати, що одна й та сама подія може бути розглянута, як безпечна або небезпечна в залежності від індивіда, який оцінює фактори небезпеки та чинники небезпеки по відношенню до соціуму та індивіда, а також по відношенню до заперечливої можливої дії існування вищезгаданих.

Сам факт існування безпеки може бути підтверджений лише в навколишньому середовищі, в природі. У рефлексивному термінологічному апараті безпека – це заперечення факторам небезпеки – заперечення

запереченням. Таким чином, у рефлексивному термінологічному апараті можлива поява небезпеки, яка ототожнюється не відсутністю існування індивіда, а прямим запереченням небезпеки.

Сформувався два фундаментальні підходи до операціоналізації поняття «національна безпека». Згідно з першим, національна безпека розглядається в контексті національних інтересів (С. Браун, Б. Броуді, У. Ліпман, М. Каплан, Дж. Коллінз, Г. Моргентау, С. Хоффман та ін.), а згідно з другим - у контексті базових цінностей суспільства (А. Вольферс, К. Кнорр, Ф. Трегер, Д. Кауффман, А. Архарія та ін.).

Відповідно до закону України "Про основи національної безпеки України", концепція "національної безпеки" означає захист життєво важливих інтересів людини та громадянина, суспільства та держави, що забезпечує сталий розвиток суспільства, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних та потенційних загроз національних інтересам [5].

Закон України "Про основи національної безпеки України" визначає дев'ять сфери національної безпеки: зовнішня політика; державна безпека; військова сфера та сфера державної прикордонної безпеки; внутрішні політичні, економічні, соціальні, гуманітарні, наукові та технологічні, екологічні та інформаційні сфери. Саме там, на думку законодавців, проявляються загрози національним інтересам.

Діалектика наукових знань передбачає взаємодоповнюваність суб'єктивних та гносеологічних підходів у вивченні об'єктів та процесів реального світу (соціальний та природний).

Тому питання формування та оцінки ефективності механізмів безпеки слід враховувати у двох аспектах:

- Онтологічні, коли основою висновків щодо основи зазначеного механізму є об'єктивні властивості та якості речовини, які існують незалежно від свідомість людини;
- Гносеологічні, коли основою визначених висновків є загальноприйняті істини (закони), встановлені людьми на цьому етапі розвитку науки та їх суб'єктивними оцінками, утвореними на цій основі.

Будь-який соціальний організм - це система, структура якої утворюється окремими особами (особами). Останні створюють певні способи впорядкування та організації відносин, що сприяють самозбереженню як системи в цілому, так і кожному з її елементів.

Тому вирішення складної проблеми забезпечення безпеки людини, суспільства та держави передбачає певні уявлення про роль, місце, формування та умови ефективного функціонування механізму забезпечення національної безпеки. Ці ідеї є необхідною умовою для відповідної відповіді на запобігання, прогнозування та нейтралізації загроз для людини, суспільства та держав у різних сферах їхнього життя.

Соціальна система - це організаційна динамічна система, створена людьми для досягнення певних цілей. Такі системи тісно пов'язані з навколишнім

середовищем їх існування. Вони, здається, виростають з нього, функціонують у ньому, і результати цього функціонування, в свою чергу, змінюють середовище.

Тому в процесі розробки організаційних систем структурування та розвитку навколишнього середовища шляхом введення певного порядку в ньому одночасно відбувається. Цей порядок у цьому випадку може розглядатися як стабільність певних елементів навколишнього середовища, орієнтованих на замовлення, одним із елементів якого є соціальна система.

У процесі аналізу стійкості соціальних систем доцільно розглянути три рівні зазначеного порядку, які стосовно державного утворення мають таку форму:

нижчий, моральний рівень, який структурований за визначальними для даного суспільства категоріями (нормами) морального порядку (релігія, суспільна мораль, включаючи загальні уявлення суспільства про добро і зло і моральні заборони, історичні традиції, національні звичаї, відносини між індивідуалізмом і колективізмом тощо);

середній, правовий рівень, який структурований поняттями і нормами права;

верхній, концептуальний рівень, який вибудовує певну концепцію розвитку суспільства (фіксує програму і цілі розвитку, механізми їх досягнення, необхідні ресурси тощо).